RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Lausunto

Kasvintuotannonosasto

Pvm/Datum/Date
25.9.2023

Dnro/Dnr/DNo
5477/00.00.01.00.02/2023

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

U 45/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kasvien lisäysaineiston tuotannosta ja markkinoinnista
Maa- ja metsätalousvaliokunta keskiviikko 27.09.2023 klo 10.00 / U 45/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto.

Yleisesittely

Säädösehdotus (PRM) on sellaisenaan jäsenvaltioissa toimeenpantavaa lainsäädäntöä, joka säätelee ja yhtenäistää kasvien lisäysaineiston tuotantoon, tuontiin ja markkinointiin liittyvää tarkastusta ja valvontaa. Lainsäädäntö sisältää sellaiset siemenet ja taimet, jotka ovat olennaisia ja tärkeitä taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta kuten ruokaturvan varmistamisessa.

Lakiehdotuksessa korvaa 11 nykyistä direktiiviä, mutta ehdotuksessa nykyiset kaksi pääpilaria säilyvät, siementen ja taimiaineiston sertifiointi sekä lajikerekisteröinti.

Lisäysaineistolainsäädäntöä ei sovelleta

- koristekasvien lisäysaineistokauppaan, jota säädellään edelleen direktiivissä ja kansallisessa taimiaineistolaissa ja -asetuksissa. Tämä on jatkossakin niille riittävä säätely.
- metsänviljelylisäysaineistoihin, joista on valmistelussa oma erillinen säädösehdotuksensa.
- yksityiskäyttöön tarkoitetun lisäysaineistoon, kun se ei liity kaupalliseen toimintaan.
- kolmansiin maihin tarkoitetut lisäysaineistot, mikä on nykyisinkin voimassa olevan lainsäädännön mukaista.

Lisäysaineistolainsäädännössä säädetään myös, että tiettyjen aineistojen osalta voidaan poiketa yleisistä tuotanto- ja markkinointivaatimuksista. Tällaisia aineistoja ovat heterogeeniset aineistot, alkuperäiskasvilajikkeet, suoraan loppukäyttäjälle markkinoitava aineisto, kasvigeenivarat lakisääteisten tai virallisesti ilmoitettujen geenipankkien, organisaatioiden ja verkostojen markkinoimana, ja siementen vaihto viljelijöiden kesken. Nämä poikkeukset ovat kannatettavia, sillä ne tukevat geenivarojen ylläpitoa ja luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi poikkeuksia on erilaisiin jalostajan aineistoihin, tutkimus- ja koekäyttöön tarkoitettuun materiaaliin ja sellaisiin poikkeustilanteisiin, joissa lisäysaineistosta on pula.

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Lausunto

Kasvintuotannonosasto

Pvm/Datum/Date 25.9.2023

Dnro/Dnr/DNo 5477/00.00.01.00.02/2023

Säädeltyjä ei-karanteenituhoojia (RNQP) säädellään jatkossa vain kasvinterveysasetuksessa (EU 2016/2031), joka tulee muutoksen jälkeen sisältämään kaikki kasvintuhoojiin liittyvät vaatimukset säädeltyjen ei-karanteenituhoojien sekä karanteenituhoojien osalta. Tämä on muutos nykyisin voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Ruokavirasto on Suomen lisäysaineistolainsäädännössä toimeenpaneva viranomainen. Ruokavirasto huomauttaa, että ehdotus sisältää alempiasteisia säädöksiä n. 15 kpl, jotka eivät ole vielä edes luonnosasteella. Alempiasteisissa säädöksissä säädetään monista olennaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat lain toimeenpanoon ja käytäntöihin. Tämän takia mm. kustannusvaikutukset toimeenpanevalle viranomaiselle ja toimijoille ovat vielä auki. Samoin vaikutus toimeenpanoon ja mahdollisiin muuttuviin käytäntöihin on vielä avoin sekä viranomaisen että toimijoiden kannalta. Esimerkiksi mahdolliset uudet tietojärjestelmät tai tietojärjestelmämuutokset ovat todennäköisesti kalliita toteuttaa ja ylläpitää.

Ehdotuksen myötä EU:n valvonta-asetusta 625/2017 alettaisiin soveltaa kasvien lisäysaineiston tuotantoon, tuontiin ja markkinointiin. Ruokaviraston näkemyksen mukaan käytännön vaikutus sekä toimijoille että Ruokavirastolle olisi vähäinen.

Sanktiot säilyisivät edelleen kansallisessa päätöksessä, mikä on Ruokaviraston näkökulmasta hyvä.

Merkittävimmät vaikutukset siementen lisäysaineistoprosessiin

Toimijat voivat jatkossa tehdä itse kaikki siemensertifiointiprosessin osa-alueet, myös varsinaisen sertifioinnin ja tehdä sitä aikaisemmasta poiketen myös korkeimmissa siemenluokissa ja siemenperunalle. Nykyisinkin toimijat voivat viranomaisvalvonnassa tehdä laboratoriotarkastukset, näytteenoton, viljelystarkastukset ja vakuustodistukset, mutta ei kuitenkaan siemenperunan sertifiointiprosessia miltään osin. Muutos merkitsee toimijoiden vastuun lisääntymistä. Siemenalan kannalta siemensertifiointi antaa halukkaille toimijoille mahdollisuuden joustavoittaa toimintaansa, mikä hyvin toimiessaan voi nopeuttaa sertifiointiprosessia. Kustannuksiin muutoksen vaikutuksen ei arvioida olevan suuri. Kokonaisuudessaan Ruokavirasto näkee muutoksen vaikutuksen positiivisena koko siemenalan kannalta.

Suomessa on tällä hetkellä n. 130 siemenpakkaamoa, mikä on EU-laajuisesti tarkasteltuna paljon ottaen huomioon Suomen maatalouden koon. Suomessa sertifioidun siemenen tuotannon rakenne perustuu parin suuren toimijan lisäksi pääasiallisesti maatilapakkaamoihin ja siksi on vaikea arvioida, kuinka paljon yritykset haluavat itse hoitaa sertifioinnin eri osa-alueita ja kuinka paljon toimijat edelleen käyttävät Ruokaviraston palveluja. Uusi lainsäädäntö edellyttää, että Ruokavirasto edelleen tarjoaa kaikkia palveluita, mutta toisaalta viraston täytyy järjestää valvonta niille toimijoille, jotka alkavat itse hoitaa sertifiointiprosessia. Kaksinkertaisen järjestelmän ylläpitäminen todennäköisesti kasvattaa Ruokaviraston kustannuksia.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Lausunto

Kasvintuotannonosasto

Pvm/Datum/Date 25.9.2023

Dnro/Dnr/DNo 5477/00.00.01.00.02/2023

Siemensertifioinnin muutosten seurauksena viranomaisen tulee valvoa toimijoita. Ehdotuksessa on mainittu valvonnan riskiperusteisuus. Ehdotuksessa on ehdotettu tehtäväksi vuosittainen auditointi kohteeseen. Ruokaviraston näkemyksen mukaan asetuksen tasolla säädetty valvontatiheys on liian yksityiskohtaista säätelyä. Ehdotuksessa kuvattu valvonta edellyttää, että viranomaisella on valmius tehdä tai teettää sertifiointiprosessin osa-alueita valvontaa varten. Ruokavirasto näkee valvonnan tarpeellisena, mutta haluaisi painottaa voimakkaammin riskiperusteisuutta.

Lisäysaineistolainsäädäntöehdotuksessa on asetettu vaatimuksia ammattimaisille toimijoille, jotka tuottavat kasvien lisäysaineistoja. Ammattimaiset toimijat tulisi rekisteröidä EU:n kasvinterveysasetuksen (2016/2031/EU) mukaiseen kasvinterveysrekisteriin. Uutena asiana toimijoille ehdotetaan erilaisia velvoitteita, joihin kuuluu mm. määritellä tuotantoprosessin ja markkinoinnin kriittiset kohdat ja niiden seuranta sekä kasvien lisäysaineiston jäljitettävyyteen liittyvät vaatimukset. Toimijoille esitetään lisäksi vaatimuksia tuotantoa ja myyntiä koskevasta kirjanpidosta sekä raportointivelvollisuudesta viranomaiselle. Siemensektorilla kirjanpitovaatimus on jo voimassa kansallisessa lainsäädännössä ja tuotantoa ja myyntiä koskee jäljitettävyysvaatimus. Ruokavirasto pitää näitä tarpeellisina toimina.

Ruokaviraston raportointivelvollisuus komissiolle laajenee ja osaan raportoitavista asioista ei ole tällä hetkellä olemassa raportointijärjestelmää, joten järjestelmän rakentaminen on todennäköisesti kallista.

Viljelijöiden välinen siemenkauppa sallitaan rajoitetuissa poikkeustapauksissa. Tässä suurin ongelma voisi olla harmaan siemenkaupan mahdollistaminen. Lisäysaineistolainsäädäntöpaketin ehdotus koskisi kuitenkin vain suojaamattomia lajikkeita, joista viljelijällä ei ole siementuotantosopimusta. Lisäksi tavoitteena on viljelijän tilalla agro-biodiversiteetin lisääminen ja markkinoitavan siemenen määrät olisi rajoitettu. Jos ehdotus toteutuu sellaisena kuin se nyt on, Ruokavirasto ei näe ehdotuksen mahdollistavan harmaata siemenkauppaa. Siten ehdotus ei vaikuttaisi haitallisesti siemenpakkaamoiden ja -liikkeiden harjoittamaan siemenkauppaan

Merkittävimmät vaikutukset hedelmä- ja marjakasvien lisäysaineistoprosessiin

Asetusehdotus ei kaikilta osin huomioi kasvullisesti lisättäviä kasveja riittävästi. Vaatimus siitä, että standardiaineistoa ei voisi lisätä, tarkoittaisi Suomessa sitä, että lainsäädännön mukaista lisäysaineistoa ei olisi saatavilla hedelmäpuiden kotimaisista lajikkeista. Marjakasveista saatavilla olisi aineistoa vain niistä lajikkeista, joista tuotetaan varmennettua aineistoa. Lisäksi asetuksen liitteet ovat puutteelliset kasvullisesti lisättävän aineiston osalta.

Puutarhakasveilla toimijat ovat jo tehneet sertifiointiin liittyviä toimia itse, mukaan lukien osittain kasvintuhoojatarkastukset, näytteenotto ja taimiaineiston etiketit, joten puutarhakasveilla asetus edellyttää sertifiointiprosessiin vain pieniä muutoksia. Tosin ehdotus on tarkastusten osalta epäselvä sen suhteen,

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Lausunto

Kasvintuotannonosasto

Pvm/Datum/Date 25.9.2023

Dnro/Dnr/DNo 5477/00.00.01.00.02/2023

mitä viranomaisen tekemiä tarkastuksia sertifioidun aineiston tuottajilla pitää jatkossa tehdä. Nykyisin tarkastukset tehdään kerran vuodessa.
Asetusehdotus sisältää vaatimukset taimiaineiston merkinnöille ja pakkaamiselle. Merkintävaatimukset täsmentyvät alemman asteisessa säädöksessä, joten tarkat merkintävaatimukset eivät vielä ole tiedossa. Pakkaamisesta on mahdollisuus säätää tarkemmin. Pakkaamista koskevat vaatimukset eivät kaikilta osin sovellu kasvussa oleville kasveille, koska niitä ei voida sulkea ja sinetöidä tiiviisiin pakkauksiin. Merkintävaatimusten suhteen olisi tärkeää, että lisäysaineistoasetuksen vaatimat merkinnät olisivat linjassa kasvinterveysasetuksesta tulevien kasvipassivaatimusten kanssa, jotta toimijoiden ei tarvitse noudattaa kahta erilaista merkintäjärjestelmää. Joka tapauksessa merkintävaatimukset todennäköisesti tiukentuvat nykyisestä ei-sertifioidulla aineistolla, mikä aiheuttaa muutoksia ja kustannuksia toimijoille.

Asetusehdotuksen mukaan kuluttajille saa harrastekäyttöön myydä hedelmä- ja marjakasvien lisäysaineistoa lievemmillä vaatimuksilla kuin mitä edellytetään ammattimaiseen tuotantoon tarkoitetulta aineistolta. Tämä poikkeus on kannatettava. Kasvinterveysvaatimusten pitää kuitenkin täyttyä, joten poikkeus ei vaaranna kasvinterveyttä.

Asetusehdotus sisältää laajan raportointivelvoitteen, jonka mukaan kaikki lisäysaineistotyypit on raportoitava komissiolle 5 vuoden välein sisältäen vähintään tuotantomäärät, ja osittain muitakin tietoja kuten tuotannon pinta-alat. Raportoinnin komissiolle tekee viranomainen toimijoiden tekemien vuosiraporttien pohjalta. Vaatimuksen toteuttaminen edellyttää sekä toimijoilta että viranomaisilta tietojärjestelmien kehittämistä ja ylläpitoa sekä henkilöresurssien käyttöä raportointiin. Tällä hetkellä hedelmä- ja marjakasvien osalta ei raportoida mitään komissiolle.

Merkittävimmät vaikutukset lajikerekisteröintiin

Lajikerekisteröinti säilyy pääasiassa entisellään lukuun ottamatta lajikkeiden viljelyarvokokeita. Ehdotuksessa on uutta viljelyarvokokeiden muuttaminen niin, että kokeissa testattaisiin kestävyyskriteerejä ja viljelyarvokokeiden laajentamista hedelmä- ja marjakasveihin. Molemmat muutokset ovat isoja ja merkityksellisiä ja lisäisivät todennäköisesti kasvinjalostajan kustannuksia.

Asetusehdotus muuttaa hedelmä- ja marjakasvien lajikerekisteröintiä. Mahdollisuus rekisteröidä muita kuin ammattimaisessa tuotannossa käytettäviä lajikkeita kansalliseen käyttöön EU:n laajuista rekisteröintiä kevyemmällä menettelyllä eli virallisesti tunnustetulla kuvauksella poistuu. Sen sijaan alkuperäislajikkeen rekisteröinti tulee mahdolliseksi myös hedelmä- ja marjakasveilla (virallisesti tunnustetulla kuvauksella eli ei tarvita DUS-testausta). Kuluttajille harrastekäyttöön tarkoitettuja lajikkeita on ehdotuksen mukaan mahdollista markkinoida myös toimijan omalla kuvauksella. Ruokavirasto pitää hyvänä, että nämä eri mahdollisuudet ovat käytössä.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Lausunto

Kasvintuotannonosasto

Pvm/Datum/Date 25.9.2023

Dnro/Dnr/DNo 5477/00.00.01.00.02/2023

Viljelyarvokokeiden laajentaminen koskemaan hedelmä- ja marjakasveja olisi kallis toteuttaa, koska olisi pystytettävä uusi järjestelmä ja samoin järjestelmän valvonta tulisi järjestää. Kokeiden kustannukset maksaa kasvinjalostaja.
Ruokaviraston näkemyksen mukaan järjestelmän laajentamisella hedelmä- ja marjakasveihin saattaa vaikuttaa uusien lajikkeiden jalostukseen. Olisi tärkeää, että hedelmä- ja marjakasvien jalostus olisi mahdollista myös pohjoisiin olosuhteisiin jatkossa, koska pohjoisten alueiden merkitys hedelmän- ja marjantuotannossa todennäköisesti kasvaa ilmaston muuttuessa.

Viljelyarvokokeisiin ehdotetaan lisättävän kestävyyskriteerejä, esimerkiksi lajikkeen tehokkaampi veden ja ravinteiden käyttö ja sopeutuminen abioottiseen stressiin. Näiden uudentyyppisten kokeiden järjestäminen olisi todennäköisesti laajoja ja kalliita toteuttaa.

Asetusehdotuksen mukaan toimijat voisivat tehdä viljelyarvokokeita viranomaisen valvonnassa, minkä Ruokavirasto katsoo olevan hyvä ehdotus.

Kasvintuotannon osastonjohtaja Hanna Kortemaa

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7